

NORGES HØYESTERETT

Den 5. april 2013 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Matningsdal, Falkanger og Bull i

HR-2013-00728-U, (sak nr. 2013/142), sivil sak, anke over kjennelse:

A (advokat Wilhelm Hopen)

mot

B Sparebank (advokat Ragnar Wold)

avsagt slik

K J E N N E L S E:

- (1) Saken gjelder tvist om fordring i tvangsoppløsningsbo.
- (2) C AS ble stiftet i 1986. Fra 2000 var A hovedaksjonær, styreleder og daglig leder. I juni 2004 ble selskapet besluttet oppløst. Vinger og Odal tingrett overtok ansvaret for avviklingen av selskapet ved kjennelse 24. oktober 2005.
- (3) I 2000 ble selskapets mølle totalskadet i brann. B Sparebank, som hadde ytt selskapet gjeldsbrevlån og kassakreditt, hadde førsteprioritetspant i mølla. Som panthaver mottok B Sparebank forsikringsutbetalinger fra Cs forsikringsselskap, men dette dekket ikke bankens samlede krav mot C. Den 26. oktober 2005 anmeldte B Sparebank et krav i boet på 2 530 919 kroner. Kravet bestod av hovedstolen for gjeldsbrevlånet og kassakreditten, samt forsinkelsesrenter. Sparebankens krav er senere nedregulert og endret flere ganger, som følge av nedbetalinger og nye opplysninger om kravets størrelse.
- (4) A hadde innsigelser mot sparebankens krav. Disse ble opprettholdt i bostyremøte 11. januar 2011. Den 15. mars 2011 reiste banken tvist i medhold av konkursloven § 114 annet ledd, med A som motpart. I stevningen var sparebankens krav redusert til 302 575 kroner.
- (5) Glåmdal tingrett avsa kjennelse 25. juni 2012 med slik slutning:

"1. B Sparebank har ingen fordring eller krav i C AS, dets tvangsavviklingsbo.

2. B Sparebank dømmes til å erstatte As sakskostnader med 15 000 – femtentusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen."

- (6) Tingretten kom til at banken ikke har krav på forsinkelsesrenter. Siden kravet om forsinkelsesrenter er høyere enn det samlede kravet som banken har anmeldt, la tingretten til grunn at banken ikke lenger har noe krav.
- (7) B Sparebank anket til Eidsivating lagmannsrett, som 6. desember 2012 avsa kjennelse med slik slutning:
- "1. B Sparebanks anmeldte fordring i C AS, dets tvangsavviklingsbo, godkjennes som uprioritert fordring med 283.632 – tohundreogåttitretusensekshundreogtrettito – kroner, og som etterprioritert fordring med 18.943 – attentusennihundreogførtitre – kroner.**
- 2. Partene bærer sine egne omkostninger for tingrett og lagmannsrett."**
- (8) Lagmannsretten kom i likhet med tingretten til at banken ikke har krav på forsinkelsesrenter, men at banken derimot har krav på vanlige renter i henhold til avtale. Kravet var ikke foreldet.
- (9) A har anket lagmannsrettens kjennelse til Høyesterett. Anken gjelder lovtolkningen og rettsanvendelsen, og han har i det vesentlige anført:
- (10) Lagmannsretten har lagt til grunn en uriktig tolkning av konkursloven §§ 110, 111 og 116. Det er kun de krav som er anmeldt i boet som kan være gjenstand for prøving og eventuelt gi dividende. Lagmannsretten har uriktig lagt til grunn at hovedstolen i B Sparebanks krav kan økes i forhold til det som er anmeldt i boet, og at B Sparebank kan beregne vanlige renter i stedet for forsinkelsesrenter.
- (11) Det kan ikke foretas endringer etter at fordringen er tatt opp til prøving, jf. konkursloven § 116. En korrigering etter dette tidspunkt skal anses som en ny anmeldelse. I den utstrekning fordringsanmeldelsen gjelder flere krav, må hvert krav vurderes for seg. En reduksjon av ett av kravene gir ikke adgang til å dekke andre krav uten at de er anmeldt i henhold til reglene i konkursloven kapittel XII. I forbindelse med lagmannsrettens behandling av saken økte B Sparebank hovedstolen med 524 131 kroner. Denne overskytende delen er aldri anmeldt i boet.
- (12) Lagmannsretten har også lagt til grunn en uriktig tolkning av foreldelsesloven §§ 2, 3 og 18 nr. 2. Foreldelse avbrytes bare for de krav som faktisk anmeldes i boet. Grunnlaget for å kreve forsinkelsesrente er et annet enn grunnlaget for å kreve vanlige renter. Kravet på vanlige renter er ikke tidligere anmeldt i konkursboet, og det er dermed også foreldet.
- (13) A har lagt ned slik påstand:
- "Prinsipalt:**
1. B Sparebank har ingen fordring eller krav i C AS' konkursbo/tvangsavviklingsbo.
Subsidiært:
2. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
I begge tilfelle:
3. B Sparebank dømmes til å erstatte As saksomkostninger for tingrett, lagmannsrett og Høyesterett."
- (14) B Sparebank har tatt til motmæle, og har i det vesentlige anført:
- (15) Lagmannsretten har hverken tolket konkursloven eller foreldelsesloven uriktig.

- (16) Det er fortsatt den anmeldte fordringen som er under behandling for domstolene. Bostyrer kan prinsipielt sett avvike fra anmeldt beløp, både ved at det innstilles på et lavere og på et høyere beløp. Kravet er ikke endret i strid med konkursloven § 116. De begrensninger som følger av § 116 annet og tredje ledd gjelder "etter at fordringen er prøvd", mens prøving i denne saken fortsatt pågår. Det kan foretas endringer i fordringsanmeldelsen under en pågående tvist om hvorvidt fordringen skal godkjennes.
- (17) Uttrykket anmeldt fordring refererer til totalbeløpet, noe som må innebære at kravet ikke endres selv om en bestanddel (hovedstol) økes, mens en annen bestanddel (renter) reduseres tilsvarende.
- (18) Lagmannsretten har korrekt lagt til grunn at foreldelse er avbrutt også for kravet på vanlige renter.
- (19) B Sparebank har lagt ned slik påstand:
- "1. Anken forkastes.
2. A dømmes til å betale B Sparebanks saksomkostninger ved denne ankebehandlingen."**
- (20) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken retter seg mot lagmannsrettens lovtolkning og rettsanvendelse. Siden saken gjelder en videre anke, kan ankeutvalget bare prøve lagmannsrettens lovtolkning, jf. tvisteloven § 30-6 bokstav c.
- (21) Utvalget nevner først at saken gjelder tvangsavvikling av et aksjeselskap. Slik avvikling skal skje i medhold av reglene i konkursloven, jf. aksjeloven § 16-18 første ledd.
- (22) A har gjort gjeldende at lagmannsretten har bygget på en uriktig tolkning av konkursloven når den har lagt til grunn at sparebanken har et krav i boet på vanlige renter. Anførselene synes å bygge på at banken bare har anmeldt et krav på forsinkelsesrenter, og at bostyrer og domstolene derved ikke har kompetanse til å prøve om banken har krav på avtalte renter.
- (23) Konkursloven § 116 første ledd lyder slik:
- "Så lenge en anmeldt fordring ikke er prøvd, kan anmelderen foreta endringer og rettelser i anmeldelsen med hensyn til den anmeldte fordrings grunnlag, beløp og prioritet."**
- (24) Om denne bestemmelsen uttaler Wiker og Ro, Konkursloven Kommentartutgave (2003) side 415 følgende:
- "Helt frem til fordringen er prøvd, kan anmelderen foreta endringer og rettelser i anmeldelsen. Rettelsen kan gjelde grunnlag, beløp eller prioritet. Det ligger ingen begrensninger i dette, jfr. dog reglene i siste ledd. Så lenge endringen skal erstatte en tidligere anmeldt fordring, vil reglene om endring komme til anvendelse, uavhengig av hva som endres, eller hvorfor endringen foretas."**
- (25) Forfatterne fremholder også at endringsadgangen står åpen frem til kravet er prøvd, det vil si "når det er rettskraftig avgjort, dvs. enten godkjent etter § 113 eller godkjent/ikke godkjent etter reglene i § 114. Det er derfor adgang til å foreta endringer i fordringsanmeldelsene i kommentarer til innsigelser etter § 114 eller under en tvist om fordringen skal godkjennes".
- (26) Ankeutvalget er enig i denne lovforståelsen. Hvor fordringsprøvelsen ennå ikke er fullført, gir konkursloven altså ganske vid endringsadgang. Når det – som i vår sak – er reist tvist etter

konkursloven § 114 annet ledd, vil fordringsprøvelsen ikke være fullført så lenge tvisten pågår.

- (27) Utvalget kan etter dette ikke se at lagmannsrettens avgjørelse bygger på en uriktig tolkning av konkurslovens bestemmelser.
- (28) A har også anført at lagmannsretten har tolket foreldelsesloven uriktig når den la til grunn at bankens anmeldelse av kravet på forsinkelsesrenter også avbrøt foreldelse av kravet på vanlige renter.
- (29) Foreldelsesloven § 18 nr. 2 første punktum bestemmer at dersom skyldnerens bo er under konkurs, avbrytes foreldelse "når fordringshaveren anmelder fordringen i boet eller til namsmannen". Videre følger det av annet punktum at når fordringen anmeldes innen meldefristen i boet, anses foreldelsesfristen avbrutt fra den dag konkurs er åpnet. Hvordan uttrykket "fordringen" skal avgrenses, sier bestemmelsen lite om. I rettspraksis er det imidlertid lagt til grunn at det må være identitet mellom den anmeldte fordringen og det krav som senere fremsettes, for at anmeldelsen også skal avbryte foreldelse av sistnevnte krav, jf. Rt. 1998 side 1042 og Rt. 2006 side 983. I avgjørelsen fra 2006 viste Høyesterett i avsnitt 38 til at identitetsspørsmålet i Rt. 1998 side 1042 ble "avgjort med utgangspunkt i sivilprosessens regler om hva som må anses som et nytt krav sammenliknet med et krav som allerede er brakt inn eller endog er rettskraftig avgjort av domstolene".
- (30) Spørsmålet om foreldelse er avbrutt for kravet om vanlige renter, avhenger etter dette av om det kan anses for å være samme krav som kravet om forsinkelsesrenter som ble anmeldt i boet den 26. oktober 2005. I Rt. 2008 side 833 avsnitt 56 uttalte Høyesterett følgende om vurderingen av hva som er samme krav:
- "De viktigste kriteriene er om de rettsfølger som gjøres gjeldende, er kvalitativt ulike, om det er store ulikheter mellom de faktiske og rettslige vilkår for disse rettsfølgene, og likhet eller ulikhet i de interesser som rettsreglene skal beskytte. Rettslig tradisjon vil også ha betydning."**
- (31) Høyesterett fremholdt videre i avsnitt 62 at man "i tvilstilfelle ... også kan legge vekt på konsekvenshensyn". I tillegg må det også kunne legges vekt på "hva som ut fra prosessreglenes formål fremstår som rimelig og naturlig", jf. Skoghøy, *Tvisteløsning* (2010) side 464.
- (32) Rettsfølgene av sparebankens krav om forsinkelsesrenter og vanlige renter er kvalitativt like, men rentesatsene fastsettes på forskjellig vis. Videre er det ulike faktiske og rettslige vilkår for de to kravene. Vanlige renter løper uavhengig av forfallstid, mislighold og påkrav. Forsinkelsesrenter løper derimot bare ved for sen betaling. I tillegg har de to formene for renter forskjellig formål. Mens avtalte renter kompensere for avsnitt, risiko og fall i pengeverdien, har forsinkelsesrenter også et preventivt siktemål.
- (33) Etter utvalgets syn tilsier disse momentene at kravet på forsinkelsesrente og vanlig rente ikke anses som samme krav.
- (34) Lagmannsretten har etter dette bygget på en uriktig lovtolkning, og kjennelsen må oppheves.
- (35) A har krevd seg tilkjent sakskostnader "for tingrett, lagmannsrett og Høyesterett" med 24 000 kroner med tillegg av merverdiavgift. Det følger av tvisteloven § 20-8 tredje ledd at dersom kostnadsavgjørelsen avhenger av utfallet av deler av saken som ikke er avgjort, utsettes denne

til senere avgjørelse. Utfallet av den fornyede behandlingen i lagmannsretten vil avgjøre hvem som må anses å få medhold fullt ut eller i det vesentlige, jf. § 20-2 annet ledd. Ankeutvalget har etter dette ikke kompetanse til å fastsette sakskostnadene for underinstansene.

- (36) Ankeutvalget skal derimot fastsette kostnadene for Høyesterett, jf. Schei mfl., Tvisteloven Kommentarutgave, Bind I, side 954. A har vunnet saken for Høyesterett, og han må tilkjennes sakskostnadene for denne instans, jf. § 20-2 første ledd. Det fremgår av advokat Hopens prosesskriv 5. februar 2013 at sakskostnadskravet på 24 000 kroner i sin helhet knytter seg til arbeidet med anken til Høyesterett. Utvalget legger dette til grunn, jf. § 20-5 første ledd. Som privatperson har A ikke fradragsrett for inngående merverdiavgift. Sakskostnadene skal derfor omfatte merverdiavgift på advokatsalæret. Med merverdiavgift utgjør kravet 30 000 kroner. I tillegg kommer rettsgebyr på 5 160 kroner. Samlet blir kravet 35 160 kroner.
- (37) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler B Sparebank til A 35 160 – trettifemtusenett hundreogseksti – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Henrik Bull
(sign.)

Riktig utskrift: